

Vedlegg 1 - merknader til oppstartsmelding med kommentarer

Riksantikvaren takker for alle innspill til melding om oppstart av fredningssaken datert 6.5.2019. Innspillene er vurdert og kommentert under, og har blitt lagt til grunn ved utformingen av fredningsforslaget.

Generell kommentar til de innkomne merknadene

Flere uttrykker bekymring for at en fredning vil gjøre det vanskelig å utvikle eller gjøre endringer på sin eiendom, næringsseiendommer så vel som på private boliger. Vi forstår at dette kan være en bekymring. I oppstartsfasen sa Riksantikvaren at en fredning ikke skal være til hinder for utvikling, det skal være mulig å bo og drive næring i Henningsvær. Vi mener at forslaget til fredning har lagt til rette for dette. Fredningsforslaget er i all hovedsak ikke strengere enn dagens reguleringsplan, og i flere tilfeller åpner det for flere tiltak enn reguleringsplanen.

Henningsvær er preget av og har behov for fleksibilitet

Henningsvær er et samfunn som historisk sett har tilpasset seg endringer i produksjonsmåter, modernisering av fiskeflåte og tilbud og etterspørsel gjennom å bygge til og utvide etter hvert som behovene har meldt seg. Man har benyttet de materialer man har hatt til rådighet, og klimaet har også medført bruk av robuste materialer med en viss utskiftingshyppighet. Det er fremdeles nødvendig for Henningsvær å kunne tilpasse seg nye behov og utfordringer. Dette gjelder både for fiskeri, reiseliv og for bygninger brukt til bolig eller andre formål.

Med bakgrunn i dette foreslår Riksantikvaren en fredning som tar hensyn til disse forholdene. Det betyr at fredningen er utformet med hensikt om at man skal kunne finne løsninger både for næringslivet og innbyggerne. Både Vågan kommunestyre og Nordland fylkeskommune har vektlagt betydningen av at det fortsatt skal kunne drives fiskerinæring i fiskeværet Henningsvær. Dette er nedfelt i formålet, og alle bestemmelser i fredningsforslaget skal tolkes i lys av dette.

De foreslåtte fredningsbestemmelsene tilrettelegger for utvikling og vern

Etter forskriftsforslaget § 3 er det ikke tillatt å foreta inngrep i det fredete området. I bestemmelsen gis det eksempler på hva som regnes for å være slike inngrep. I forskriften § 4 åpnes det likevel for at det kan søkes om dispensasjon for å gjennomføre slike tiltak på visse vilkår. Hensikten med dette er å sikre at kulturminneforvaltningen og eiere i fellesskap finner de løsninger som på best mulig måte sikrer at formålet med fredningen ivaretas.

Forskriften inneholder også en unntaksbestemmelse i § 5, som skal gjøre det mulig å iverksette tiltak som i nødstilfeller må utføres av sikkerhetshensyn uten at det må søkes om dispensasjon i forkant. Denne bestemmelsen er tatt med fordi det i noen tilfeller er nødvendig å gjøre tiltak raskt for å forhindre skader i det fredete kulturminnet, for eksempel ved flom og brann.

Det er ikke alle tiltak som krever dispensasjonsbehandling. Dette fremgår av § 6 hvor det gis eksempler på tiltak man kan gjøre uten å måtte søke om det.

Bestemmelsene åpner for at det i enkelte tilfeller kan være mulig å både rive, bygge nytt og gjøre endringer som skal sikre videre drift. Videre tar forskriften høyde nettopp for

betydningen av å kunne vedlikeholde og sette i stand bygninger, til videre eller ny bruk. Dette betyr ikke at det ikke vil være rammer og betingelser for tiltak, men slik er det heller ikke i dag.

Kulturmiljøfredninger handler om helheten

I et fredet kulturmiljø er det helheten og sammenhengene som fredes. Når tiltak vurderes, skal dette alltid gjøres med fokus på hvordan tiltaket kan bidra til eller svekke verdiene til helheten, og til formålet med fredningen. Dette gir andre og større utviklingsmuligheter enn hva en fredning av enkeltbygninger gjør.

Løsningsorientert saksbehandling

Bruk er i de fleste tilfeller det beste vern. Det er viktig at kulturmiljøforvaltningen har god dialog med eiere, gjennom å gi råd og veiledning, og er løsningsorientert i møte med eier og bruker. Fredning skal i størst mulig grad bidra til å sikre bruk.

Merknader og kommentarer

Merknad 1

Nina Høvik, 16.8.2019, saksnr. 19/00790-34:

Sammendrag:

1. Eier opplyser at Misværveien 12 ble gjort til beboelseshus på 50-tallet og har blitt endret mye utvendig, blant annet er den blitt kledd inn med eternitt. Fordi den ikke er knyttet til fiskerihistorien, har den heller ikke noen betydning for fredningen og det bes derfor om at det tas ut av fredningen. Fredningen bør konsentrere seg om bygninger i tilknytning til fiskerinæringen, disse bygningene bør vernes for kommende generasjoner. Målet i fredningsprosessen er at fiskerinæringen fortsatt skal drives og utvikles. Og i denne sammenheng har ikke denne eiendommen noen betydning for fiskerinæringens eksistens.
2. Det informeres om at det er bekymringsverdig at Simonbua som har betydning for fiskerihistorien står til forfall.
3. Eier viser til at fredningsforslaget i størst mulig grad skal baseres på enighet jf. Riksantikvarens brev, og ber om at merknaden derfor vurderes.

Riksantikvarens kommentar:

Vi takker for innspillene.

1. Riksantikvaren vurderer at bygningen er viktig fordi den forteller om utviklingen av fiskeværret på siste halvdel av 1900-tallet, om klimaet, som er en forutsetning for byggeskikken i Henningsvær, og om menneskene som drev og bodde i «værret», og fordi den utgjør en del av en bygningsrekke som er viktig for helheten.
2. Riksantikvaren er enige i at Simonbua er en viktig del av historien i Henningsvær og den er derfor innenfor det området som foreslås fredet.
3. Merknadene tas med videre som et viktig grunnlag for utforming av forskrift. Bygningen tas ikke ut av fredningsforslaget, da den er en viktig miljøskapende del av helheten langs Heimsundet. Merknaden er fulgt opp både i forskriften og i forvaltningsplanen, gjennom at fredningsforslaget åpner for nødvendige tiltak for å fortsatt kunne bo og drive næring i Henningsvær. Dette gjelder også forhold som er knyttet til sikkerhet og helse, tilbakeføring mv. Vi viser ellers til de generelle merknadene i dette vedlegget.

Merknad 2

Siv Henriksen, 16.5.2019 saksnr. 19/00790-35:

Sammendrag:

Under dagens kaier og sløyeskur ligger det eldre steinkanter og trapper som er skjult av bebyggelse som har kommet opp på 60- og 70-tallet. Disse er en viktig del av historien.

Riksantikvarens kommentar:

Vi takker for innspillet og tar med oss informasjonen i det videre arbeidet.

Merknad 3

Kystverket, 27.8.2019 saksnr. 19/00790-37:

Sammendrag:

1. Kystverkets ansvar for Henningsvær som statlig fiskerihavn overføres til Nordland fylkeskommune fra 1.1.2020, og fylkeskommunen vil da ha eierrettighetene Kystverket har i dag.
2. Vågan kommune vil være forvaltningsmyndighet i havna jf. ny havne- og farvannslov som trer i kraft 1.1.2020.
3. Kystverket ønsker ikke at den nedlagte fyrlykten på Henningsvær fyr fredes, og ber om at det lages en unntaksbestemmelse for denne. Fyrlykten er ute av funksjon og Kystverket ønsker ikke å påkoste denne installasjonen ytterligere for eksempelvis vedlikehold.
4. Kystverket har tre navigasjonsinstallasjoner som er i drift i Henningsvær, og to av disse, installasjonen i havna og fyrlykt Hellandsøy på Rundhaugen ser ut til å havne innenfor fredningsområdet. Kystverket ber om at det legges inn unntaksbestemmelser for disse for å sikre at Kystverket kan drifte og vedlikeholde navigasjonsinstallasjonene med hensyn til sikkerhet og fremkommelighet i sjøområdet.

Kystverket ber om å holdes oppdatert på videre framgang i prosjektet, og er positive til å delta på samarbeidsmøter for å få kartlagt utfordringer.

Riksantikvarens kommentar:

1. Vi er gjort oppmerksom på at ansvarsoverføringen fremdeles er uavklart, og avventer videre avklaringer.
2. Riksantikvaren tar merknaden til etterretning.
3. Riksantikvaren mener den nedlagte fyrlykten fra 1935 er viktig for å forstå Henningsværs betydning i norsk fiskerihistorie. Fyrlykten står rett ved siden av det gamle fyret fra 1857 og sammen forteller de om fiskerienes betydning for merkesettingen av norskekysten. Videre har lykten høy verdi som identitetsmarkør i Henningsvær. Lykten er imidlertid i dårlig stand. Ut fra sikkerhetsmessige hensyn, og for å sikre lyktens opplevelsesverdi, er det i forskriften § 8 åpnet for at lykta på fagverk kan rives dersom det settes opp en kopi.
4. Riksantikvaren tar Kystverkets merknad til etterretning. Det vil være anledning til å gjennomføre tiltak innenfor fredningsområdet av sikkerhetsmessige hensyn eller av hensyn til fremkommelighet.

Riksantikvaren vil holde Kystverket og alle andre parter i saken oppdatert på videre framgang i prosjektet.

Merknad 4

Rolf Arebø Hoff, 31.8.2019, saksnr. 19/00790-38:

Sammendrag:

Eier har sendt over en oversikt over en rekke tiltak de ønsker å gjennomføre på fyret, kaviarfabrikken og Bolsøyhjørnet.

Riksantikvarens kommentar:

Riksantikvaren tar innspillene til orientering og viser til melding om oppstart, der det opplyses om at søknader om tiltak skal behandles som vanlig inntil fredningssaken er avsluttet. Det betyr at søknadspliktige tiltak sendes til Vågan kommune for behandling. Ved en eventuell fredning skal tiltak likeledes sendes til kommune og Nordland fylkeskommune.

Bolsøyhjørnet er ikke omfattet av forslag til fredning.

Merknad 5

Tom Eilertsen, 21.8.2019, saksnr. 19/00790-39:

Sammendrag:

Stiller spørsmålstegn ved fredningssaken, og poengterer at lokalbefolkningen gjennom generasjoner har tatt meget godt vare på Henningsvær.

Riksantikvarens kommentar:

Fredningssaken er satt i gang med bakgrunn i at den norske fiskeri- og kysthistorien som Henningsvær er en viktig del av, lenge har blitt for lite verdsatt i norsk historie. Lokalbefolkningen har bygget opp og gjort Henningsvær til det levende fiskeværet det er i dag, med næringsliv og som bosted, og hvor den historiske utviklingen fremdeles er synlig. Det er på grunn av dette at Henningsvær har oppnådd høy nasjonal verdi.

Riksantikvaren tviler ikke på at lokalbefolkningen også i fremtiden også vil ta godt vare på Henningsvær. En fredning gir langsiktige og forutsigbare rammer for vern og utvikling. Det vil også være mulig å søke om dispensasjon for ulike tiltak slik at området fremdeles kan benyttes og utvikles, samtidig som de unike kvalitetene i Henningsvær kan bevares.

Vi viser også til våre generelle merknader innledningsvis.

Merknad 6

Odd-Rane Hovde for Hovde AS, Hovde Eiendom AS og Hovde Maritim AS, 1.9.2019, saksnr. 19/00790-40:

Sammendrag:

Merknaden gjelder eiendommene Dreyers gate 125 og 127

1. Det er behov for å gjennomføre tiltak på slippen, dersom denne skal kunne være i drift. Tiltak som for eksempel sandblåsing eller sprøytemaling lar seg ikke gjøre uten overbygg.
2. Slippen er en sikkerhetsrisiko da den ligger i et område med mye publikum.
3. På grunn av en økende turismebasert industri, hvor hensynet til primærnæringer nedprioriteres, har bedriften blitt hardt rammet. En fredning av verkstedet i Dreyers gate er ikke forenlig med bedriftens virksomhet inne i havna.
4. Det er forståelig at Riksantikvaren har et ønske om å ta vare på plassen som den er i dag, men det er viktig å huske at det er innbyggerne som har bygget Henningsvær og tatt vare på stedet.

Riksantikvarens kommentar:

1. Forskriften er utformet med utgangspunkt i at det skal være mulig å drive og utvikle fiskeri, handel og annen næringsvirksomhet i Henningsvær. Den legger opp til at nødvendige tiltak knyttet til drift skal kunne gjennomføres. For tiltak som går ut over vanlig vedlikehold og ordinær skjøtsel kan det søkes om dispensasjon.
2. Det vil kunne søkes om dispensasjon for gjennomføring av tiltak som er nødvendige av sikkerhetsmessige årsaker.
3. En fredning vil ikke være til hinder for å kunne gjennomføre nødvendige tiltak for å regulere trafikksituasjonen i Henningsvær. Utviklingsmulighet er en del av formålet med fredningen. Vi viser også til vår første kommentar.
4. Innbyggerne i Henningsvær, både dagens og fortidens, er grunnlaget for det Henningsvær som nå foreslås fredet. Fredningen er utformet med respekt for dette, og også med det formål at det fortsatt skal være mulig for innbyggere og næringsliv å utvikle Henningsvær.

Merknad 7

AGU Eiendom v/ Arve Guttelvik, 1.9.2019, saksnr. 19/00790-41:

Sammendrag:

Merknaden dreier seg om «Kaspersenbrygga», som ble kjøpt i 2017 med intensjon om å etablere en landbase for drift av fiskebåtene til selskapet.

1. Bygningen er i primærnæringen og er ikke tjent med et vern som vil være til hinder for utviklingen innen fiskerinæringen. AGU Eiendom mener at selskapets investering blir forringet av en slik plan.
2. Eier ønsker å utvide bruken av «Kaspersenbrygga» Brygga er i dag i verneklasse 2, og det medfører visse krav til restaurering. AGU Eiendom ønsker å gå i dialog med kommunen om hvilke tiltak som kan gjøres. Det vises til at det innen kort tid vil være behov for å gjøre diverse tiltak på bygningen blant annet for at arbeidsforholdene i bygget skal være tilfredsstillende. Dette gjelder særlig på vinterstid.

Riksantikvarens kommentar:

1. Vi har forståelse for bekymringen. Forskriften er utformet med utgangspunkt i at det skal være mulig å drive og å utvikle fiskerinæringen i Henningsvær. I det foreslåtte fredningsformålet er det presisert at det skal være mulig å drive og å videreutvikle næring. Det vil være mulig å søke om dispensasjon for tiltak som er nødvendige for drift.
2. En fredning vil ikke være til hinder for innvendige tiltak som er nødvendige for bruk, da den kun gjelder det utvendige. Krav som stilles for utvendige tiltak gjennom reguleringsplanen, vil også være gjeldende etter en eventuell fredning. Når det gjelder en eventuell fredning vil det være mulig å søke om dispensasjon for gjennomføring av utvendige tiltak som er nødvendige for å opprettholde eller å videreutvikle drift.